

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

MAJ 4 • 2009

Det förflutnas avtryck — medaljavtryck hittade i Jönköping
Samling Bonde på Ericsberg, del 3
Gustafsbergs Ångslups Bolags polletter
En fängslande välgörare — Elizabeth Fry

Pris 20 kr

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

presenteras även på Svenska Numismatiska Föreningens och Kungl. Myntkabinettets hemsidor: www.numismatik.se respektive www.myntkabinettet.se.

Den tryckta tidskriften kommer ut första veckan i februari – maj, september – december. På hemsidorna kan man sedan ta del av SNT i lågupplöst pdf-format.

1/12 sida
47x50
mm:
250 kr

1/8 sida
72x50
mm:
350 kr

1/6 sida
47x105
mm:
400 kr

1/4 sida
72x105
mm:
600 kr

1/2 sida
151x105
mm:
1.200 kr

Helsida
151 x 214 mm:
2.000 kr

2:a och 3:e omslags-
sidan:
2.500 kr
4:e omslagssidan:
5.000 kr

Annonser på årsbasis får 20% rabatt.

Kontakta föreningens kansli,
e-post: annons@numismatik.se

Annonstopp senast den 1:a i månaden före utgivning.

Enskilda SNF-medlemmar erbjuds gratis annons med högst tre rader att köpa, sälja eller byta samlarobjekt.

Annonser som inte är förenliga med SNF:s, FIDEM:s och AINP:s etik avböjs.

Innehåll SNT 4 • 2009

Sid.

Artiklar och notiser

Det förflutnas avtryck – Medaljavtryck funna i kv. Diplomaten, Jönköping	80
Pyssla med Pärlan	82
Skattkistan	82
Auktionsreferat – Samling Bonde på Ericssberg, del 3	83
SNF:s auktionsverksamhet	86
Arkitekten Scholanders förslag till 1000-kronorssedel	87
... 50-öringens tid är förbi	87
Gustafsbergs Ångslups Bolag och dess polletter (Uddevalla Ångslup)	90
Praktiska bestyr när privatbankernas sedlar drogs in 1903	91
En fängslade välgörare – Elizabeth Fry	92
Mjukvaluta?	93
Karl IX:s mindre markmynt. Hur rara är de?	94

Stående rubriker

Utställningar. Foto: Lennart Nilsson – Riksbanken 1955	96
---	----

Omslag

Åtsidan till Gustav II Adolfs förtjänstmedalj i guld som präglades 1631. Vid arkeologiska undersökningar inom kvarteret Diplomaten i Jönköping sommaren 2007 påträffades bland annat ett stort antal 1600-talsmynt men även många andra märkliga ting såsom en liten pressform – ett medaljavtryck i bränd lera. Dess förlaga är just den sida av en förtjänstmedalj som ses på omslaget. Originallets mått: 40x49 mm. Konstnären bakom klenoden är nu okänd men hans signatur var L. K.

Foto: Gabriel Hildebrand, KMK. Läs mer om det ovanliga fyndet i arkeologen Claes Petterssons artikel på sidorna 80-82.

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

ges ut av

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

i samarbete med

KUNGL. MYNTKABINETTET

Föreningen:

Banérgatan 17 nb
115 22 Stockholm
Tel. 08-667 55 98
onsdag – torsdag
kl. 10.00 – 13.00
Fax 08-667 07 71

E-post: info@numismatik.se

Postgiro 15 00 07-3
Bankgiro 219-0502
Svenska Handelsbanken

Redaktionen:

Kungl. Myntkabinettet
Box 5428
114 84 Stockholm
Tel. 08-5195 5300
Fax 08-411 22 14

E-post: mgl@myntkabinettet.se

Chefredaktör och ansvarig utgivare:

Monica Golabiewski Lannby

Prenumerationer:

Pris 200 kr/år (8 nr)
Medlemmar erhåller tidningen
automatiskt

SNT trycks med bidrag från

Gunnar Ekströms stiftelse

samt Sven Svenssons stiftelse.

För insänt, ej beställt, material
ansvaras ej. SNT:s texter och bilder
lagras elektroniskt och publiceras
i pdf-format på SNF:s och KMK:s
hemsidor. Den som sänder material
till SNT anses medge elektronisk
lagring/publicering.

Tryck:

Alfa Print, Sundbyberg

ISSN 0283-071X

Föreningens aktiviteter

Våren 2009

APRIL

29 Föreningskväll
Plats Banérgatan 17

18.00 Bengt Hemmingsson berättar om *Arken och numismatiken*. En översiktlig genomgång av de arkiv som är användbara vid numismatisk forskning samt något om de problem som finns vid arkivarbete. Föreningen bjuder på enklare förtäring.

Bengt Hemmingsson, 29/4

MAJ

27 Föreningskväll
Plats Banérgatan 17

18.00 Ragnar Hedlund presenterar sin avhandling, "*... and achieved nothing worthy of memory. Authority, legitimacy and coinage in the Roman empire, c. AD 260-295*". Föreningen bjuder på enklare förtäring.

Ragnar Hedlund 27/5

Välkomna!

Föreningens höstaktiviteter presenteras i septembernumret.

Kungl. Myntkabinettets verksamhet

KUNGL. MYNTKABINETTETS föredragsserie under våren, *I pengarnas spår*, med anknytning till utställningen med samma namn har varit mycket välbesökt. Även i höst kommer museet att arrangera en föredragsserie. Mer om denna i septembernumret.

Arbetet med museets stora specialutställning *Pengar och brott* pågår intensivt och utställningen beräknas öppna i november. Men innan dess har vi som vanligt en sommarutställning. Denna gång visas den världsberömda fotografen Lennart Nils-sons bilder från 1955 där han skildrar Riksbankens inre arbete. Mer om sommarutställningen finner ni på sid. 96.

TUMBA BRUKSMUSEUM utökar verksamheten och öppnar den gamla brandstationen på bruket – kallad Spruthuset. Det är en permanent ny utställning som invigs den 30 maj. Se annonsen på sid. 99.

Svenska Numismatiska Föreningen

Adress: Banérgatan 17 n.b. Buss 4, 44; T-bana Karlaplan.

Kansli: besökstid 10.30-13.00 onsdag – torsdag.

Stängt: midsommar – 1 september; jul- och nyårshelgerna.

www.numismatik.se

Kungl. Myntkabinettet

Adress: Slottsbacken 6. Buss 2, 43, 55, 59, 76; T-bana Gamla stan.

Utställningar: måndag – söndag kl. 10.00-16.00.

Numismatiska boksamlingen: torsdag kl. 13.00-16.00.

www.myntkabinettet.se

Tumba Bruksmuseum

Adress: Sven Palmes väg 2, Tumba. Pendeltåg; buss 725.

Utställningar: sept. – maj, lörd.–sönd., juni – aug. tisd.–sönd., kl. 11.00-16.00.

www.tumbabruksmuseum.se

Det förflutnas avtryck

Medaljavtryck funna i kv. Diplomaten, Jönköping

Av Claes Pettersson

Vissa fynd förvirrar, ting vars sanna innebörd undslipper upphittaren. Ett medaljavtryck påträffat i kvarteret Diplomaten i Jönköping utgör ett gott exempel. Här finns fakta i överflöd – fyndplatsen är känd, förlagan likaså. Dateringen är klarlagd och det finns ett historiskt sammanhang där den lilla keramikformen passar väl in.

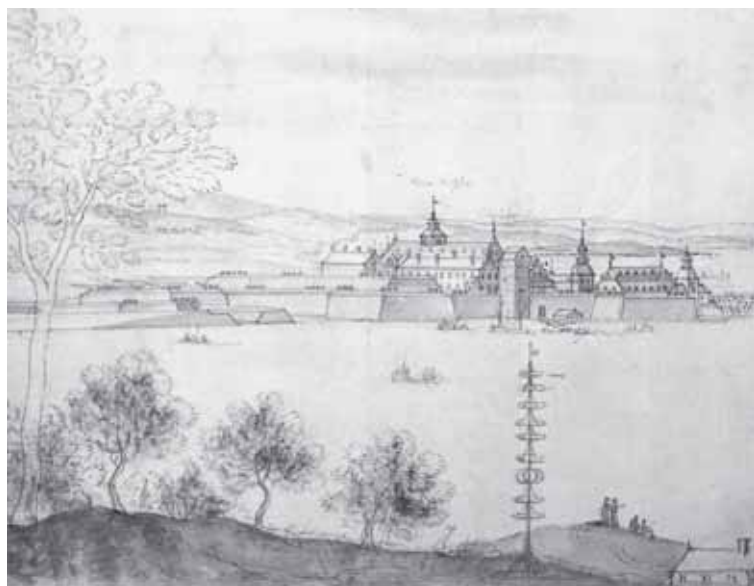
Allt skulle vara frid och fröjd om vi bara säkert visste vad formen använts till ...

Men låt oss börja från början. Sommaren 2007 genomfördes en stor arkeologisk undersökning i Jönköpings innerstad. Merparten av ett helt kvarter grävdes ut, tomter som lagts ut på 1620-talet strax efter att staden flyttats till vad som i dag är stadsdelen Öster. Eftersom nystaden delvis byggdes ut över kärr och sankmarker var det nödvändigt med stora utfyllnader för att överhuvudtaget göra platsen beboelig. Enorma mängder sand, ris och timmer fraktades in till byggplatsen, ett tungt och påfrestande arbete i en tid utan maskiner och ordentliga vägar (Nordman & Pettersson 2009).

Att försvaret vid Jönköpings slott samtidigt förstärktes blev något av en välsignelse för stadsbyggarna (Karlsson 1996:42). All den sand som grävdes upp ur de blivande vallgravarna kunde forslas direkt över till stadsområdet. Där tippades lass på lass ut över moraset, ner i de timmerkistor och terrasserings som inom kort skulle bära upp nya hus.

Att allsköns småting följde med i transporterna är ingenting att förvånas över. En del borttappade föremål östes upp med fyllningsmassorna, annat slängdes medvetet på kärrorna.

Så kom det sig att länsmuseets ar-

Jönköpings slott i fullt utbyggt skick omkring år 1690.

I dag finns inga spår av fästningen bevarade ovan jord.

Skiss av fästningsbyggaren och arkitekten Erik Dahlbergh (1625-1703).

keologer i runda tal trehundraåttio år senare började hitta märkliga saker. Vid tidigare utgrävningar hade man inte ägnat alltför mycket uppmärksamhet åt de tjocka utfyllnadslager som stormaktstidens nya Jönköping vilade på. Nu prövade vi att söka av även dessa nivåer med metalldetektor – med oanade resultat!

Ett stort antal tidiga 1600-talsmynt kanon- och blykulor av varierande kaliber samt en rad föremål av högre statuskaraktär fanns plötsligt med i fyndlistorna. Det hela passade dåligt in i ett område där hantverkare vid stadens textilfaktori fått sig tilldelat tomter. Men pusselbitarna föll på plats när fyllningsmassornas ursprung – och därmed också fyndmaterialets – med arkeobotanikens hjälp kunde knytas till slottsområdet. Där frodades den kulturgynnade torrmarksflora vars fröer och andra växtdelar identifierades under mikroskopet (Heimdahl 2009)!

Medaljavtryck

Ett av de aparta fynden väckte speciell uppmärksamhet. Föremålet kan enklast beskrivas som en liten pressform – ett medaljavtryck i bränd lera. Den är tillverkad i en keramikugn,

det kan man se eftersom det finns spår av blyglasyr på nedre delen av formen. Dess förlaga är en så kallad klenod eller ett nådetecken, ett hederstecken som gjutits i ädel metall för utdelning till bemärkta officerare i krigsmakten. Motivet på åtsidan utgör ett porträtt av Gustav II Adolf omgivet av ett textband som räknar upp kungens titlar. På fransidan finns ett upprest lejon och valspråket: DEO et VICTRICBVS ARMIS [Med Gud och segrande vapen]. Medaljen ifråga präglades år 1631 av en nu okänd konstnär vars signatur var L. K. (Voisin, brev 2008)

Så långt är allt klart. Likaså att vårt medaljavtryck hamnat i jorden någon gång mellan präglingsåret och decenniets mitt, eftersom de äldsta husen i området kan dateras dendrokronologiskt till 1635-1636. Så vad har formen använts till och i vilket sammanhang?

Det var relativt vanligt att medaljer kopierades i billigare material, men eftersom Jönköpingsformen är en pressform och inte en gjutform kan detta alternativ uteslutas. Valet av material – rödbrännande lergods med låg värmebeständighet – och avsaknaden av förhöjda kanter motsäger att

Avtryckets förlaga: förtjänstmedalj i guld, präglad 1631. Hd 95. Mått 40x49 mm. Foto: Gabriel Hildebrand, KMK.

formen avsetts för gjutning. Den är definitionsmässigt en matris där bild och text ligger spegelvänt.

När formen pressats mot ett mjukt och formbart underlag har den ursprungliga positiva och upphöjda bilden återskapats. Men i vilket material? Vax eller lack borde passa utmärkt. Stuck är mer tveksamt, eftersom det riskerar att fästa mot formens förhållandevis porösa yta. Kanhända någon form av matvaror som t.ex. bakverk, pastejer eller smör? Det finns exempel från kontinenten, där just pressformar av rödgods utnyttjats till framställning av oblatliknande kex försedda med helgonbilder (Åkesson, brev 2008).

I en lista över de maträtter som serverades vid Gustav II Adolfs veckolånga vistelse på Strömsholms slott år 1623 förekommer uttrycket *Jernbakelse* bland efterrätter och bakverk. Beteckningen syftar på mönstrade formar av gjutjärn som användes då de tunna kakorna bakades. Även till marsipan nyttjades pressformar för att förse sötsakerna med iögonfallande, ofta figurativa utsmäckningar. Denna typ av formar framställdes ofta i keramik (Lönnqvist 1998:65 ff). Här skulle en bra parallell till Jönköpingsformen kunna finnas.

Men i vilket sammanhang har formen utnyttjats? Att den sannolikt härrör från slottet har redan klarlagts, men i vilken historisk kontext passar

en form med bild av Gustav II Adolf egentligen in?

Vi vet att medaljen / förlagan präglades år 1631. Det år vann den svenska armén i Tyskland en förkrossande seger över de kejserliga trupperna vid Breitenfeld. Ett år senare kom nästa stora seger, en framgång som emellertid blev dyrköpt i och med att Gustav Adolf själv red vilse och stupade i Lützens beryktade novemberdimma. Båda dessa viktiga storpolitiska händelser har säkerligen högtidlighållits på Jönköpings slott.

Det är i dag svårt att föreställa sig den oerhörda betydelse en kungs död på slagfältet hade i sin samtid, särskilt när han av propagandan utmålades som Den Rätta Trons förkämpe. Sorghögtiderna avlöste varandra och det kungliga porträttet var allestädes närvarande. Detta är sannolikt den historiska kontexten för formen från Jönköping – oberoende av vad slags material den satt avtryck i! Dessutom är Gustav II Adolf-porträttet inte unikt.

På samma grävning hittades ytterligare ett medaljavtryck med samma datering, denna gång en fragmentarisk ryttarbild. I nuläget är dess identitet inte fastställd, men kungar till häst är inget ovanligt motiv i barockens medaljkonst. Så låt oss anta att Lejonet från Norden – svear, göters och venders konung – prytt även denna klenod. Men vad avtrycken i

Gustav II Adolfs medalj som avtryck. Pressform av lera som bränts i en keramikugn. Foto: Göran Sandstedt, Jönköpings läns museum

Det andra medaljavtrycket som påträffades i kv. Diplomaten i Jönköping år 2007. Ett ryttarporträtt av Gustav II Adolf till häst? På fragmentet ses endast hästens bakben och svans. Foto: Göran Sandstedt, Jönköpings läns museum.

lera brukats till är som sagt ännu en öppen fråga!

Tack till: Marie-Astrid Voisin, Kungl. Myntkabinettet, för identifiering av Gustav II Adolf-medaljen.

Tobias Bondesson, Helsingborg, för hjälp med bildmaterialet.

Mia Åkestam, Konstvetenskapliga Institutionen, Stockholms Universitet, för tips om rödgodsformer med helgonbilder. →

Litteratur

Heimdahl, J., Vestbø Franzén Å. m.fl. 2009: Tyska Madens gröna rum. Specialstudier till den arkeologiska undersökningen år 2007 i kv. Diplomaten, RAA 50, Jönköpings stad. Jönköpings läns museum. *Arkeologisk rapport 2009:41, in print.*

Hd = Hildebrand, B. E. 1874: *Sveriges och svenska konungahusets minnespenningar, praktmynt och belöningsmedaljer. Del 1.* Stockholm.

Karlson, B. E. 1996: *Bebyggelse i Jönköping 1612-1870. Produktion, recreation.* Jönköpings läns museum. Jönköping.

Lönnqvist, B. 1998: *Pastries. A study of the cultural expression of luxury.* Helsingfors.

Nordman, A.-M., Pettersson, C. 2009: Den Centrala Periferin. Kv. Diplomaten, ett faktori- och hantverkskvarter i Jönköping 1620-1790. Arkeologisk slutundersökning år 2007 i kv. Diplomaten, RAA 50, Jönköpings stad. Jönköpings läns museum. *Arkeologisk rapport 2009:40, in print.*

Claes Pettersson är arkeolog vid Jönköpings läns museum och var grävningsledare i kv. Diplomaten 2007. (Delar av föreliggande artikel har också publicerats i tidskriften *Populär Arkeologi* 2008:4.)

SELINS MYNTHANDEL AB

Mynt Sedlar Medaljer
Ordnar Nålmarken

Öppettider
Vardagar 10.00 – 18.00
Lördagar 10.00 – 14.00
Regeringsgatan 6
111 53 Stockholm
Tel. 08-411 50 81
Fax. 08-411 52 23

Svenska och skandinaviska
mynt och sedlar.

Stor sortering av utländska
jubileumsmynt, årsset samt småmynt.
Euro-utgåvor, polletter och medaljer.

Prislistor gratis.

NORRTÄLJE MYNTHANDEL

Box 4, 761 21 Norrtälje
Tel. 0176-168 26, Fax 0176-168 56

www.nmh-mynt.a.se

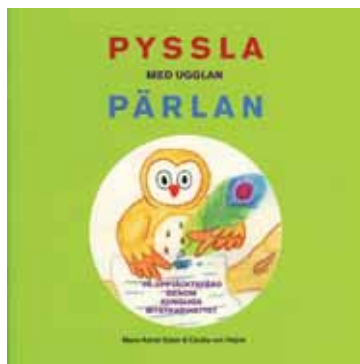
Pyssla med Pärlan

PÅ UPPTÄCKTSFÄRD genom Kungl. Myntkabinetten kan man gå med hjälp av den lilla ugglan Pärlan. Museet delar gratis ut ett pysselhäfte som innehåller uppgifter från utställningarna.

Häftet, som består av 24 färgglada sidor, introducerar barn i alla åldrar i ämnet numismatik och dess sidogrevar. I utställningarna finns här och var en ugglesymbol, Pärlan själv. Där hittar man svar på frågorna i boken.

Uppgifterna tar omkring en timme att lösa och är ett mycket uppskattat pedagogiskt stöd för till exempel föräldrar, mor- och farföräldrar att prata om det som visas på museet. Pysselboken tar man sedan med sig hem.

Den lilla charmiga ugglan berättar på sin väg genom museet om mynt från alla tider, om sedlar, medaljer, skattfynd, sparbössor, ja till och med om kulturminneslagen på ett mycket lättfattligt sätt.

Pyssla med ugglan Pärlan
har utarbetats av Marie-Astrid Voisin
och Cecilia von Heijne, KMK.

Kungl. Myntkabinetten har särskilt på skolloven olika aktiviteter riktade till barn. Gå gärna in på hemsidan www.myntkabinetten.se för att se vad som är på gång!

Den 5 september planerar museet en särskild "Barnbarnsdag" i samarbete med UnderbaraBarnbarn.se

MGL

Skattkistan

Som tidigare omtalats i dessa spalter (se SNT 2008:1) pågår en rejäl ansiktslyftning av myntkabinetten i Växjö. En av de första åtgärderna var att förse museientrén med en monter, en aptitretare, som visar besökaren var han eller hon kan finna mer av de numismatiska godsakerna. I montern har vi placerat ett rejält metallskrin (se bilden) som tagits fram ur museets samlingar och som mäter ungefär 25x30 cm invändigt mått.

Som framgår av bilden finns här goda exempel på vad vårt myntkabinett kan erbjuda. Plåtmynten är i valörerna 4 daler sm 1744, 2 daler sm 1717 och ½ daler sm 1721.

Tittar man närmare, så hittar man också tio specieriksdalrar med olika årtal från 1647-1787. Vidare finns ett större antal kungliga medaljer, fyra klippingar och ett antal andra kopparmynt. Här finns också några av de myntsmycken, som en gång i tiden var ett kärt insamlingsområde för en av de tidigare föreståndarna. Den noggranna betraktaren hittar givetvis

I en skattkista visas exempel på vad myntkabinetten i Växjö kan erbjuda sina besökare.
Foto: Jörgen Ludwigsson.

ytterligare goda exempel ur samlingarna. Själva tror vi att den här aptitretaren skall fungera och åstadkomma en lång rad frågor. Och ju fler frågor som kommer desto roligare är det att gå vidare med resten av ansiktslyftningen.

Sonny Serrestam
Lars Thor

Auktionsreferat – Samling Bonde på Ericenberg, del 3

DEN NUMISMATISKA MARKNADSARENAN vintern 2008-2009 är fortsatt stabil och frodas, trots den i övrigt allmänt giltiga ekonomiska krisen i världen. Försvagningen av den svenska kronan har också påtagligt förhöjt den utländska köpkraften och konkurrensförmågan. Auktionen över Samling Bonde, del 3, den 21 november 2008 på Kungl. Myntkabinettet i Stockholm var inget undantag – om det vittnar det klubbade saldot, drygt 11 miljoner svenska kronor, vartill ska påräknas 20 procent inropsavgift.

Arrangerande team Ulf Nordlind Mynthandel AB i Stockholm presenterade i god tid en smakfull färgbildskatalog som med motsvarande digitala version upplagd på hemsidan möjliggjorde utmärkta förutsättningar till förhandsgranskning av utbudet material, sammanlagt 801 utrop. Denna gång var spännvidden från en sydiskandinavisk smyckebrakteat, ca 475 e.Kr, till ett 10-öresmynt 1936 med kort sexa – ett frapperande exempel på det breda numismatiska intresse som de aktiva samlingargenerationerna i åttan Bonde haft.

Smått är stort

Auktionens klart lysande stjärna utgjordes av ett litet silvermynt, blott 2,29 g, med porträtt av kung Sigismund, en förmodad prototyp till ett nytt svenskt mynt med valören 3 öre, försedd med årtalet 1593. Man kan spekulera i om avsikten var att efter Johan III:s kraftiga inflationsperiod stadga upp växlingsväsendet och introducera tanken på ett monetärt unionsmynt Sverige-Polen. Sigismund var ju regent över båda nationerna. Kanske var detta förspelet till den senare på riksdagen i Norrköping 1604 beslutade "upprensningen" och därefter med verkligheten mer överensstämmande avräkningen 1 daler lika med 4 mark, medan den från 1607

Sydiskandinavisk smyckebrakteat
från ca 475 e.Kr.
Pris: 60.000 kr.

myntade riksdalern skulle räknas till kursen 6-6,5 mark.

Denna lilla slant har uppenbarligen spelat en diplomatisk roll i ett känsligt tidevarv. Att den uppenbart är slagen i Marienburg (slottet Malbork) i Polen med genomtänkt symbolik och tekniskt fulländad bidrar också till dess "storhet". Auktionen attraherade museirepresentanter från Polen som dock fick ge upp inför mynthandelns kommersiella styrka. Estimerad till blygsamma 50.000 kronor startade budgivningningen på 190.000 kronor, varefter taktiska höjningar avlöste varandra till dess klubban föll vid 440.000 kronor, märk väl plus inropsavgift!

Att toppriser inte bara kan hänföras till adla präglingar bevisade också ett kuriöst exemplar av en bevarad kopparten med sex icke utstansade präglingar av drottning Kristinas kopparättören från Avesta 1646. Estimerad till icke föraktliga 80.000 kronor var dock inte frågan om den skulle säljas överhuvudtaget utan snarare för hur mycket.

Till "förspelet" kan nämnas att den så småningom blivande ägaren tidigare under året lyckats förvärva den mest kompletta samling varierande Kristina-ören på privat hand, inklusive det andra kända exemplaret av en lika lång kopparten men präglingar av Säter-ören 1639. Därmed kan man säga att vederbörande garderat sig. Företeelsen som sådan, sex exemplar på ten, fanns ju redan i samlingen. Icke desto mindre – det verkar ligga i samlarens natur – uppstod ett "ha-be-gär" även för detta Bonde-exemplar.

Sigismund, Marienburg, 3 öre 1593.
Pris: 440.000 kr.

Likt en fågel Fenix reste sig så i auktionssalen en envis motståndare från Sydsverige som med vässad budspade gick in i budbataljen med stadig hand. Den "enkla" matchen blev sedan till ett budstridens delirium mellan en alltmer blek blivande köpare och hans leende antagonist, från estimeringens utrop till, slutligen, 350.000 kronor – plus inropsavgift!

Bortsett från några Avesta-präglade 5-kopeker med årtalen 1764 och 1778 samt ett par plåtmyntsnoteringar är detta avgjort det högsta pris hittills som betalats för ett svenskt kopparmynt, tillika av så låg valör som 1 öre, låt vara att man fick sex stycken av varan plus lite mellanliggande "skrot" på köpet. Se, det var ändock en kopparklenod av format!

Ädla klenoder

Att besittningsmynten står i gunst och efterfrågas mer än någonsin är sedan några år ett faktum. Numera är det självklart att den internationella publiken på en storauktion av detta slag – om inte i majoritet så åtminstone i köpkraft starkast – ropar "hem" det mesta i sådan kvalitet och sällsynthet. Vackra exempel på både-och kan sägas vara den på auktionskatalogens pärmar avbildade 6-dukaten präglad i Nürnberg 1632 samt den efter tidens förmåga välmodellerade 2-dukaten med drottning Kristinas unga porträtt, slagen i Mainz 1635. Dessa klubbades för 330.000 respektive 260.000 kr.

Icke desto mindre finns det tillfällen på auktioner av denna kaliber när även "fynd" går att bärga. Ett lysande sådant exempel utgörs av drottning Kristinas år 1650 framställda kröningsspenning i guld motsvarande 7 dukaters vikt. I hög relief, graverad och signerad av Erich Parise, klub-

Kopparten med sex icke utstansade präglingar av drottning Kristinas kopparettören från Avesta 1646.

Mått: 325x50 mm.

Pris: 350.000 kr.

badens denna historiskt högtintressanta klenod i vacker kvalitet för en bråkdelen av nyssnämnda priser, 33.000 kronor!

Detta exemplar kanske kan tillhöra de allra ursprungligaste föremålen med Bonde-anknytning, nämligen från tiden för drottningens kröning då Bonde-familjen var representerad och i rang mycket väl kunde ha erhållit en guldklenod av detta slag. Detta var givetvis före Ericssbergstiden. B. E. Hildebrand konstaterar dock 1874 i sitt referensverk över kungliga med-

Kristina, Mainz, 2 dukater 1635.

Pris: 260.000 kr.

aljer och praktmynt att denna klenod då redan fanns på plats. Närmare än så kommer man knappast en kunglig proveniens!

Köparen hade uppmuntrats inropa den "om den blev billig" men blev strax efter auktionen varse att köpet kunde bli källa till snabb och, relativt sett, god affär. En kunnig samlare uppvaktade med ett furstligt sexsiffrigt värdebud, varvid klenoden vandrade vidare. Monetärt plåster på såren kan hävdas men, trots kostnaden för "plåstret", till ännu större glädje för den nye ägaren (som för övrigt en gång ägt det andra i privat ägo kända exemplaret, i sämre kvalitet, av motsvarande guldklenod). Med tanke på den nyligen lyckade försäljningen av diverse Bonde-medaljer i samarbete med Künkers i Osnabrück och de många gånger riktigt höga priser som nåddes framstår denna gyllene transaktion ändock i fördelaktigt sken. Dess dignitet kommer att uppskattas ännu mer den dag kastmynten och kastmedaljerna får sin eftersatta dokumentära historia bättre belyst.

Tvättäkta raritetsfynd

Man skulle kunna tro att en auktion som denna speglar en mycket rationell samlarvärld, där utbudet genomanalyserats och viktats utifrån det tillgängliga kapitalets dynamik. På gott och ont är varken världen eller samlarna så perfekta, ibland av helt outgrundliga skäl. Ett flertal mycket fördelaktiga raritetsfynd kunde observeras men svårigen förklaras, ens när efteranalysens krassa skärpa sätter in. Man måste särskilt gratulera köparna till följande förvärv till angivna klubbade priser av sannolikt de enda respektive exemplaren kända i privat ägo:

Drottning Kristinas kröningspenning år 1650.

Pris: 33.000 kr.

- Ensidig smyckebrakteat i guld: 60.000 kr
- Johan Sverkersson Uppsala-penning: 97.000 kr
- Gustav Vasas Åbo-öre 1523: 60.000 kr
- Erik XIV:s daler 1566: 67.000 kr
- Erik XIV:s ½-mark 1565: 52.000 kr
- Karl (IX), riksförståndare, ¼ daler 1603: 42.000 kr
- Gustav II Adolf, 16 mark 1620, avslag i guld: 97.000 kr
- Gustav II Adolf, 2 öre Kalmar 1625: 22.000 kr
- Karl XII:s dukat 1712, avslag i silver: 10.500 kr

Auktionspsykologin ska inte underskattas, ej heller de *ad hoc*-prioriteringar som ägaren av en begränsad plånbok måste ägna sig åt.

”Numismatiska pärlor”

Numismatiska skönheter kan definieras på flera sätt. Populära urvalskriterier – ofta i kombination – är bevarad (ibland relativ) kvalitet och utprägling, känd (ibland underskattad) historisk signifikans men även hur väl gravören lyckats harmonisera och fullfölja en design samt eventuell porträttkaraktär. Självklart vimlar Bonde-samlingen av vackra föremål, men det tränade och erfarna ögat kan urskilja en del ”klenoder” i dessa avseenden, varav här listas några sådana utvalda ”numismatiska pärlor”:

Kopparpollett, Erik XIV, Reval, 1562.
Pris: 24.000 kr.

- Hans (Johan II), örtug, Västerås: 44.000 kr
- Gustav Vasa, mark 1537: 22.000 kr
- Erik XIV, 1½ mark 1562: 72.000 kr
- Johan, hertig av Östergötland, öre 1617 med omkastad valörstavning: 16.000 kr
- Gustav II Adolf, fyrk 1624 (egentligen en ytterst rar kronotyp): 6.500 kr
- Gustav II Adolf, 2 öre klipping 1625, mycket tung, före viktreforment: 44.000 kr
- Gustav II Adolf, Arboga-klippingen 1627: 97.000 kr
- Karl X Gustav, Thorn, ort/18 groschen utan år (1656): 10.000 kr
- Karl XI, ¼ dukat 1692: 19.000 kr
- Karl XI, 2 öre 1675, Landskrona: 8.000 kr
- Karl XI, Pommern, 2 dukater 1661: 155.000 kr
- Karl XII, ½ dukat 1701: 57.000 kr
- Ulrika Eleonora, 2 dukater 1719: 50.000 kr
- Fredrik I, dukat 1723: 67.000 kr
- Adolf Fredrik, 8 öre 1771: 8.500 kr
- Gustav III, 16 öre 1773: 10.000 kr
- Karl XIV Johan, 1/6 skilling banko 1844: 3.300 kr
- Oscar I, skilling banko 1844: 2.900 kr
- Oscar II, 20 kronor 1900: 8.200 kr
- Oscar II, 1 krona 1898: 6.500 kr

Specialisternas dag

Med den spännvidd det bondeska materialet har finns utrymme för specialistkunskaper som ibland kan resultera i fynd eller i oanade budstrider. Några exempel kan belysa fenomenet rätt så väl. En kopparpollett, från Erik XIV:s Reval 1562, flacka och tämligen slitna uppenbarligen ledde katalogförfattarna till en förmodan att exemplaret var gjutet, underförstått knappast samtida och därmed av svårbedömd signifikans. Det låga utropet om 500 kronor fick åtminstone en gammal numismatisk kunskapsräv att vädra morgonluft. Ganska snart visade det sig att även en luttrad medlem av handlarkåren hade en annan uppfattning om objektets äkthet.

Det finns rimlig anledning uppfatta att polletten – en av de allra första i ”modern” bemärkelse – kan ha fått sitt ytkaraktäristiska utseende genom slitage mot linne eller genom vågskvalpets rörelser under en fordom begränsad tid. Hursomhelst, säkert till familjen Bondes oförställda glädje resulterade dessa åsiktsskillnader i en utdragen budstrid som avstannade först på nivån 24.000 kronor, men slutpriset kunde antagligen blivit mycket högre! Objektet avtågade sannolikt utomlands, eventuellt ”åter” till Baltikum.

Ett annat annorlunda och klassiskt kopparobjekt är det i Nyköping valsverkspräglade kopparöret från 1627 – med varianten arabisk tvåa i slutet av det i övrigt angivna romerska årtalet. Längre trodde samlarkåren att enbart Cavallis exemplar – avbildat i auktionskatalogen från 1920-talet – kunde vara tillgängligt på privat hand (den ligger ju numera i Avesta-samlingen). Men decennierna gick och ingen verkade riktigt säkert veta hur det förhöll sig.

Artikelförfattaren har under en lång samlarkarriär också specialsamlat svenska 1-örestyper och en del av seriens varianter och lyckades i början av 1990-talet komma över den felande länken till den klassiska årtalsvariantsviten Nyköping 1627, ett mycket slitet och korroderat exemplar men

Gustav II Adolf, Nyköping, 1 öre 1627, med arabisk tvåa i slutet av årtalet.
Pris: 25.000 kr.

likväl 1627 med arabisk tvåa. Detta blev första gången i dokumenterad tid som en sådan svit sammanbragts. Varken Cavalli, Svensson, Stiernstedt eller andra storsamlare hade dessförinnan lyckats med detta. Den mest spektakulära grundstommen i sviten är förstas det hela arabiska årtalet mellan gripens ben, varvid Ekströms exemplar, fortfarande det enda i privat ägo, förvärvades i början av 1980-talet från Ahlströms auktion. Långt senare har ett exemplar av den arabiska tvåan dykt upp på auktion i Finland och möjligen finns något ytterligare på samlarhänder. Därför var det med viss vördnad som undertecknad betraktade det bondeska exemplaret. Det klubbade priset blev tio gånger estimeringens blygsamma 2.500 kronor. Det måste man vidhålla ändå var ett slags fynd för entusiasten.

Ett mer kontroversiellt objekt kan vara det stora kopparöret med årtalet 1715, varom det råder delade meningar beträffande tidpunkten för dess prägling. Redan numismatikern Berch erinrade om detta i tryck under

Karl XII. Avesta. 1 öre 1715.
Pris: 55.000 kr.

1700-talets senare hälft. De bevarade exemplaren varierar beträffande vikt och randskyddets karakteristika. Dessutom finns märkliga präglingar på ämnen som synbarligen bär prägling av Avesta sandkörningspollett "96" med pärlring.

Flera av de vackra bevarade exemplaren har en ytkarakteristik och kopparfärg som snarare kan förknippas med öre sm-perioden, d.v.s. från 1730-talet ända fram till skillingtidens begynnelse i början av 1800-talet. Flera numismatiska artiklar har redovisat dessa observationer men det har inte trängt igenom och påverkat den starka historietraditionen om dessa präglingar.

Redan då Sven Svenssons i och för sig mycket vackra exemplar såldes 1998 för ett då högt pris höjdes invändningar mot den beskrivningen. Det nu försålda bondeska exemplaret hade förtjänat en mer nyanserad beskrivning men, detta oaktat, är det ett vackert exemplar som nu betingade 55.000 kronor. I vilket fall är det en klassisk företeelse som alltid attraherat kopparentusiaster men även typsamlare.

Auktionens domptör

Denna tredje auktion över Samling Bonde på Ericsberg kan nu läggas till de minnesrika hävderna. Trots det något mäktiga utbudet över en dag leddes den intensiva budgivningen på ett mästerligt sätt av Ulf Ström, vars följsamhet och ordningssinne ledde till en för alla smidig föreställning. En auktion kan nämligen ibland få en rytm som kan liknas vid en dirigents ledning av ett framfört mästerligt musikstycke inför publik. I detta fall må framhållas, att orkestern i själva verket också var auktionspubliken, som – medvetet eller ej – villigt "dansade" efter den strömska klubban!

Vi ser fram emot fler sådana föreställningar ...

Foto: Gabriel Hildebrand.

Per-Göran Carlsson

SNF:s auktions- verksamhet

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN har under årtionden sålt mynt och andra numismatiska objekt genom auktion. Detta har skett dels genom inlämning från enskilda föreningsmedlemmar, dels genom att Sven Svenssons efterlämnade samling successivt försåldes ända sedan början av 1960-talet. Under senare år har möjligheten till inlämning från enskilda medlemmar varit begränsad.

SNF har nu bildat ett helägt aktiebolag, *Myntauktioner i Sverige AB*, som framdeles kommer att ombesörja all auktionsverksamhet. Bildandet av aktiebolaget har en rad fördelar. För det första innebär tillkomsten av det nya bolaget att det sker en tydlig avgränsning mellan auktionsverksamheten och föreningens vetenskapliga verksamhet. Föreningen kommer att kunna ägna full kraft åt det stadsegenliga, vetenskapliga syftet samt åt sina medlemmar.

Vidare innebär bolaget att föreningens medlemmar nu har tillgång till de sedan lång tid efterfrågade auktionstjänster som vi av personal-

Strandbergs Mynt

&
Aktiesamlaren AB
köper och säljer

Mynt, sedlar, ordnar, medaljer, aktiebrev
äldre handlingar m.m.
charta sigillata, fornsaker m.m.

Se vår hemsida
www.aktiesamlaren-bjb.se

Arsenalsgatan 6, Box 7377, 103 91 Stockholm
Tel. 08-611 01 10, Fax: 08-611 32 95

mässiga och andra skäl tidigare varit tvungna att tacka nej till. Myntauktioner i Sverige AB kommer att vara mycket resursstarkt, inte minst vad avser den numismatiska kompetensen, som kommer att kunna sökas hos föreningens medlemmar.

Ett mycket viktigt skäl för tillkomsten av bolaget är de ekonomiska tillgångar bolagets överkott kommer att tillföra föreningens verksamhet. SNF har under många år varit beroende av provisionsintäkter från försäljningen av Svenssonmynten för att kunna bedriva publicerings- och medlemsverksamheten. Svenssons samling kommer inom ett antal år att vara slutsåld och utan tillskott från aktiebolaget kan inte dagens höga ambitionsnivå upprätthållas i framtiden.

Passande nog intar svenska medeltidsmynt en särställning på auktionsbolagets första auktion. Myntauktioner i Sverige AB har nämligen till vår stora glädje fått förtroendet att sälja Anders Frösells efterlämnade, i vida kretsar välkända och vackra samling.

Auktionskatalogen kommer att tryckas helt i färg i en numrerad upplaga och förses med beställarens namn. OBS! Katalogen erhålles endast genom insättning av 190 SEK (275 SEK för leverans till utlandet) till bg 399-0090 senast den 1 juli 2009. Glöm inte att ange Ditt namn och fullständig adress.

Ytterligare information om bolaget kommer att meddelas i SNT samt tills vidare på föreningens hemsida:

www.numismatik.se

*Dan Carlberg
Jan-Olof Björk*

Fram- och baksida till Scholanders 1000-kronorssedel ritade 1877. Observera inslagen från grekisk och nordisk mytologi. Kungl. Myntkabinettet. Skannade av MGL.

Arkitekten Scholanders förslag till 1000-kronorssedel

SOMMAREN 1872 tillsattes en skandinavisk kommission som skulle utreda möjligheterna till ett för de tre nordiska länderna gemensamt och på guldgrundat myntsystem. Kommissionen lämnade sitt förslag, som innebar en myntunion mellan Sverige och Danmark (Norge anslöt sig 1875), guldmyntföt och införandet av ett myntsystem som vilade på decimalsystemet, d.v.s. 1 krona = 100 öre.

Som en följd av dessa beslut skulle nya sedlar tas fram. Riksbankens tryckeriföreståndare Carl Axel Nyman fick uppdraget att till banken inlämna lämpliga förslag. Han lämnade själv in några egna förslag som dock underkändes av bankens utsedda expert, arkitekten och professorn Fredrik Wilhelm Scholander.

Nyman måste emellertid också hita riktiga konstnärer som kunde rita sedelförslag. Ett antal namn var aktuella: professorn i arkitektur Albert Theodor Gellerstedt, historiemålaren

professor Johan Boklund och arkitekten Magnus Isæus. En del förslag lämnades av dessa herrar, men inget av dem godtog.

Även Scholander inlämnade förslag. Det blev bl.a. en fram- och baksida till en 1000-kronorssedel. Förslagen var klara i november 1877.

När vi med vår tids ögon studerar Scholanders förslag tycker vi att de är ytterst detaljrika och till och med överlastade. Scholander visar en förkärlek för cirkelbågar, snirkliga dekorativa element, heraldik, antikens och nordens mytologi etc.

... 50-öringens tid är förbi

I förra numret av SNT finns en notis om Riksbankens utredning avseende 50-öringens framtid. Sedan dess har Riksdagen fattat beslut i frågan.

Den 25 mars i år beslutade Riksdagen i enlighet med förslaget från Riksbanken att avskaffa 50-öringen. Den 30 september 2010 upphör den att vara lagligt betalningsmedel. Samtidigt ändras lagen om avrundning av vissa öresbelopp (1970:1029). Ändringen innebär att öresbelopp som slutar på 1 till och med 49 avrundas nedåt och belopp från 50 till och med 99 avrundas uppåt.

Ingemar Svenson

Nu blev det ingen ny 1000-kronorssedel. Den gamla sedeln av typen "Stora riksvapnet" användes ända fram till 1893 för att sedan ersättas 1894 med typen "Sittande Svea". Kvar finns dock Scholanders trevliga förslag i original i Kungl. Myntkabinettets samlingar.

Ian Wiséhn

MYNTMÄSSA | NORRKÖPING

LÖRDAG 3 OKTOBER 2009
kl. 10:00 – 15:00

MATTEUSGÅRDEN
Norra Promenaden 108

Mynt, Frimärken, Vykort, Antik

Arrangör:
Norrköpings Myntklubb

Information
e-mail: rune.rydberg@stahl.nu

HÅKAN WESTERLUND
MYNTHANDEL

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR • MEDALJER

Olympiska föremål

Vasagatan 42
111 20 STOCKHOLM
Tel. 08-411 08 07

BALTIC STATES, CITY OF RIGA
Swedish Possession. Karl X. Gustav, 1654-1660. 5 ducats »I645« (1655), on his coronation as Swedish king. Very rare. Extremely fine specimen.

RUSSIAN EMPIRE
Alexander II., 1855-1881. Ku.-Denezhka 1865, Ekaterinburg. Very rare. Only three known specimen. Extremely fine - uncirculated.

KINGDOM OF NORWAY
Oskar II., 1872-1905. ½ Speciedaler 1873, Kongsberg. Very rare, especially in this condition. Nearly uncirculated.

KINGDOM OF NORWAY
Christian V., 1670-1699. Silver medal 1672, unsigned, by J. Hercules, on the foundation of the palace for the Norwegian governor Ulrich Friedrich Gyldenlove at the Kongens Nytorv in Copenhagen. Very rare. Extremely fine specimen.

scaled down

BALTIC STATES. ESTONIA/REVAL
Swedish Possession. Karl XI., 1660-1697. Reichstaler 1664. Extremely rare. Unique. Attractive and very fine specimen.

KINGDOM OF POLAND
Sigismund III., 1587-1632. Gnadenpfennig 1594, possibly designed by the king himself. Extremely rare and of special art historically importance. Extremely fine.

Auctions I54-I57
in Osnabrueck,
June 23-26, 2009

Interested in receiving our auction catalogues? Simply contact us!

CATALOGUE I54: The coin treasure of Herborn • Coins and medals from medieval to modern times

CATALOGUE I55: Gold coins from ancient to modern times

CATALOGUE I56: The collection of the barons Bonde on castle Ericsberg Part IV – Coins of Swedish Possessions

CATALOGUE I57: Russian coins and medals • German coins since 1871

Profit from our experience –
consign your coins and medals!

Call: +49 541 96 20 20
Email: service@kuenker.com
Visit us at: www.kuenker.com

Fritz Rudolf Kuenker GmbH & Co. KG
Gutenbergstrasse 23 · 49076 Osnabrueck
Germany · www.kuenker.com
Osnabrueck · Berlin · Munich · Zurich

CITY OF ERFURT

Swedish Possession. Gustav II., Adolf, 1631-1632. Double Reichstaler 1634, on his death. Posthumous coinage. Extremely rare. Extremely fine specimen.

RUSSIAN EMPIRE

Nikolaus II., 1894-1917. 25 Ruble (2½ Imperial) 1908, St. Petersburg, probably on his 40th birthday. Very rare. Extremely fine.

POMERANIA, DUCAL SWEDISH POSSESSION

Karl X. Gustav, 1654-1660. Double Reichstaler 1655, Stettin. Extremely rare. Attractive and very fine specimen.

Gustafsbergs Ångslups Bolag och dess polletter (Uddevalla Ångslup)

I **BOHUSLÄN**, ca tre km söder om Uddevalla, invid Byfjorden ligger badorten Gustafsberg, Sveriges äldsta badort. Orten är uppkallad år 1774 efter Gustav III. Den enda bebyggelse som fanns på området tidigare var landeriet Baggetofta under Uddevalla. På landeriet fanns en livligt besökt hälsobrunn.

Genombrottet som havsbadort fick Gustafsberg när Gustav IV Adolfs sjuklige son Gustav som fyraåring vistades där i juni 1804 för att få salta bad. En annan prominent gäst var riksantikvarien Bror Emil Hildebrand som besökte Gustafsberg sommaren 1836. Hans dagbok innehåller lyriska beskrivningar av naturen kring badorten.

Två varmbadhus fanns som komplement till de flytande kallbadhusen. Badgästerna inkvarterades i Uddevalla. Transport till badorten skedde med hästskjuts. Från mitten av 1850-talet ökade antalet privata hus i Gustafsberg som utnyttjades till inkvartering. Societetshuset var ett mycket populärt ställe med många och välbesökta fester av allehanda slag.

ULF NORDLINDS MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46
Box 5132 • 102 43 Stockholm
Tel. 08-662 62 61
Fax 08-661 62 13

**KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR
MEDALJER • ORDNAR**

Lagerlista över svenska personmedaljer
och numismatisk litteratur

www.nordlindsmynt.se

Ångslupen Gustafsberg II.
Ur Hansson 1968 s. 171.

Efter en nedgångsperiod under 1840-1860-talen levde Gustafsberg upp igen som badort i slutet av 1860-talet.

Gustafsbergs Ångslups AB i Uddevalla skötte lokaltrafiken på Byfjorden. Från mitten av 1860-talet drevs bolaget av Alexis Lönner (född 1821), och Carl Adolf Schröder (född 1830). Trafiken mellan Uddevalla och Gustafsberg ombesörjdes av sluparna Hedvig, 1864-1873, Gustafsberg I, 1874-1898 och Gustafsberg II, 1898-1915 (se bilden ovan). Dessutom utfördes bogseringar och extraturer.

Efter Alexis Lönners död år 1903 upplöstes bolaget 1905 och övertogs av John Peterson & Comp. I A. Levertins bok *Svenska Brunnar och Bad* 1883, andra upplagan 1892, får man veta att det kostade 15 öre att fara med ångslupen till Gustafsberg. Polletter med valörerna 20, 15, 10, 8 och 5 finns med A L och C A S eller C Sr instämplat.

POLLETTBESKRIVNINGAR

I. Polletter utgivna av Alexis Lönner är alla ensidiga och försedda med A L i monogram i upphöjd stämpel.

1. Valör 20 (öre). Mässing. Rund, 29 mm. Sti. 256:1.
2. Valör 15. Mässing. Rund. Diam 29 mm. Sti:2.
3. Valör 15. Kontramarkerad med blomma. Mässing. Rund, 29 mm. Ej tidigare beskriven.
4. Valör 10. Mässing. Rund, 29 mm. Sti 256:3.
5. Valör 8. Koppar. Oval, 29x21 mm. Ej tidigare beskriven.
6. Valör 5. Mässing. Rund, 22 mm. Sti. 256:4.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

II. Polletter utgivna av C. A. Schröder är alla ensidiga och försedda med C A S eller C Sr instämplat.

7. Valör 20. Mässing. Rund, 28 mm. NM IV:66:1.
8. Valör 15. Mässing. Rund, 28 mm. NM IV:66:2.
9. Valör 15. AL under 15 utraderat och ersatt med C A S över 15. Koppar. Rund, 27 mm. Stamp från pollett nr 3. Ej tidigare beskriven.
10. Valör 15. Sannolikt en 5-örespollett som ändrats till 15. Mässing. Åttkantig, 23x16 mm. NM IV 66:3.

11. Valör 10. Zink. Rund, 22 mm. NM IV:66:4.

12. Valör 8. CSr instämplat under 8. Koppar. Oval, 29x20 mm. NM XII:144.

Foto: författaren.

Hans Lundberg

Litteratur

Hansson, W.: *Skärgårdstrafiken i Bohuslän under 100 år*. 1968.

Jacobowsky, C. V.: *Gustafsberg*. Stockholm 1958

Levertin, A.: *Svenska brunns- och badorter*. Stockholm 1883. Andra uppl. 1892.

NM = *Numismatiska Meddelanden*. Nr 4 och 12. Stockholm 1877 och 1890.

Stackell, L.: *Västkusten för*. Stockholm 1975.

Sti = Stiernstedt, A. W.: *Svenska kopparmynt och polletter*. Stockholm 1872.

Praktiska bestyr när privatbankernas sedlar drogs in 1903

Utgivandet av privatbankssedlar kritiserades ofta hårt av både statsmakten och allmänheten. Till sist beslutades att de skulle upphöra att gälla 1903 och att endast Riksbankens sedlar (samt norska och danska sedlar) skulle gälla vid sidan av mynten. Detta innebar indragning av en mängd utelöpande sedlar runt om i landet. Många problem uppstod och de banker som fortfarande hade egna sedlar i cirkulation begärde enklare regler.

Riksbanken försökte på olika sätt att underlätta situationen. Exakt hur man gjorde går det att läsa om i en promemoria som skrevs av styrelsen för Mälareprovinsernas Enskilda Bank:

P. M. angående af Riksbanken medgifna lättnader vid indragningen af Mälareprovinsernas Ensk. Banks kreditsedlar.

Det härjemte bifogade kontraktet i 2 ex., som torde underskrifvas och förses med vittnen, afser upphörande med ensk. bankens sedelutgivningsrätt den 1 Januari 1903, men för att bereda lättnader vid öfvergången, medgifver Riksbanken enligt Baron Langenskiölds meddelande för vår bank, liksom förut för andra banker, följande förmåner:

Den 15 December 1902 aflemnar vår bank till Riksbanken sina kreditsedlar till erforderligt belopp, och erhåller räntefritt i utbyte Riksbankens sedlar i passande valörer; hvilka derefter omedelbart tillsändas våra kontor; som i och med detsamma upphöra med utgifning af våra sedlar och i stället i sin rörelse använda endast Riksbankens. (De till Riksbanken aflemnade sedlarne torde, ehuru icke i våra kassar; utan hos Riksbanken, inneliggande, ej kunna betraktas såsom utelöpande.)

Den 31 December 1902 utbytas de till Riksbanken aflemnade kreditsedlarne mot vår banks postvexel, som sedermera går i likvid med Riksbanken, då vår bank derifrån erhåller lån och krediter.

Den 1 Januari 1903 infordras från våra kontor telegrafisk, bestyrkt uppgift angående summan af våra der inneliggande kreditsedlar; på grund hvaraf beloppet af bankens utelöpande sedelstock beräknas. För det belopp, hvarmed sedelstocken nedgått, få grundfondhypoteken lösgifvas för att användas såsom hypotek för lån och kreditiv i Riksbanken.

Westerås 6 November 1901
R. Gagge

Under hela året 1902 insamlades bankens sedlar. Den 9 januari 1903 skedde en första bränning av gamla sedlar som tillsammans var värda 5.194.465 kronor. Det rörde sig då om sedlar från åren 1847, 1856, 1863, 1867, 1875 och 1894, samtliga från Mälareprovinsernas Enskilda Bank. Vid ytterligare fem tillfällen ordnades bränning av Mälareprovinsernas sedlar, nämligen 24 februari 1903, 3 april 1903, 8 maj 1903, 27 oktober 1903 och 6 februari 1905.

Ian Wiséhn

Källa

Bankmuseets arkiv. D. passiva rörelsegrenar. 53. sedelutgivning. Indragning av Mälareprovinsernas Enskilda Banks sedlar.

Vi slippa femtonöringen!

Svenska Spårvägsföreningens styrelses hemställen hos regeringen om införande av 15-öresmynt har ej föranlett någon åtgärd.

Tidningsnotis 1926

Elizabeth Fry (1780-1845),
brittisk filantrop och socialreformator.
Ur *Memoir of the life of
Elizabeth Fry*, 1847.

Ar 2002 lät Bank of England ge ut en fempundssedel med porträtt av Elizabeth Fry, en brittisk filantrop och socialreformator. Men vem var hon? (Bild 1)

Elizabeth föddes i Norwich 1780 som dotter till Joseph Gurney, en av delägarna i Gurney's bank. Hennes morfar var en av grundarna till Barclay's bank. Elizabeths bakgrund var med andra ord rätt burgen och hon fick en god utbildning.

Familjen tillhörde kväkarna. När Elizabeth var tolv år gammal dog hennes mor. Eftersom hon var en av de äldre dottrarna fick hon ta ansvar för de yngre syskonens uppfostran och utbildning. Hennes uppväxt bland starkt troende kväkare tog sig tidigt uttryck i ett starkt intresse för de sämre lottade i samhället.

När Elizabeth var arton år hörde hon en predikan av William Savery,

En fängslande välgörare – Elizabeth Fry

Av Eva Wiséhn

en amerikansk kväkare. Hans predikan gjorde ett djupt intryck och hon började ägna sig åt de fattigas, sjukas och fängelsekundernas situation. Hon samlade in kläder till de fattiga, besökte de sjuka och startade en söndagsskola för att lära barnen läsa.

Tjugo år gammal mötte hon Joseph Fry (1777-1861), en bankman och kväkare. De gifte sig och flyttade till S:t Mildreds Court i London. De fick elva barn, födda åren 1801 till 1822. Alla utom en dotter nådde vuxen ålder. Under hela sitt äktenskap fortsatte hon sitt engagemang bland fattiga och sjuka.

Påskyndad av vännen Stephen Gellet besökte hon år 1813 fängelset Newgate Prison i London. Det hon såg där upprörde henne. 300 kvinnor levde med sina barn i tränga fängelsehålor, några av dem hade inte ens fått någon rättegång. Hon reagerade också starkt på att brottslingar kunde dömas att skickas till Australien. Elizabeth blev den drivande kraften bakom lagen om humanare behandling av fångar. Hennes kamp fick stöd av den regerande monarken, George III.

År 1816 lyckades hon grunda en skola för barnen i fängelset. Hon startade också ett utbildningssystem och fick kvinnorna att sy och läsa bibeln. Året därpå, 1817, hjälpte hon till att grunda *Association for Reformation of the Female Prisoners in Newgate*, vilket i sin tur ledde till grundandet av

British Ladies' Society for Promoting the Reformation of Female Prisoners. Detta har av historiker beskrivits som den första nationella kvinnoorganisationen i Storbritannien.

Med sin svåger Thomas Fowell Buxtons hjälp kunde Elizabeth Fry år 1818 vittna i parlamentet om de rådande förhållandena i brittiska fängelser. Tillsammans med sin bror, Joseph John Gurney (1788-1847), utformade hon år 1819 en inflytelserik rapport beträffande fängelsereformer. De publicerade sina upplevelser om fångarnas förhållanden i boken *Prisons in Scotland and the North of England*. Vid den tiden fanns mer än 200 olika brott för vilka människor kunde dömas till avrättning.

Det var först när Robert Peel tillträdde tjänsten som Home Secretary som de fick stöd. De övertygade Peel om att införa ett stort antal reformer inom fängelsevården, bland annat The Gaols Act 1823 vars mål var att införa regelbundna besök av präster, ge vaktarna lön och förbjuda kedjor m.m. Man skulle också sätta in kvinnliga vaktare i kvinnofängelserna. Lagen blev emellertid ineffektiv eftersom man inte samtidigt anställde betalda inspektörer.

Fry hjälpte även hemlösa och startade härbärgen i London. Sällskapet ordnade också så att volontärer besökte de fattiga och hjälpte dem med livets förnödenheter. Denna typ av

2. T.v.: Fempundssedel med Elizabeth Fry's porträtt.
T.h.: Detalj på fempundssedeln där Fry läser högt för fångarna i Newgate Prison.
Foto: Gabriel Hildebrand.

3-4. Plakett med Elizabeth Fry's bild utförd av Mark Holloway 1980.

Originalalets mått är 60x95 mm.

Foto: Gabriel Hildebrand.

hjälporganisation spred sig snabbt över hela Storbritannien.

Dessvärre gick makens bank, The Fry Bank, i konkurs 1828. I och med det blev i stället brodern hennes rådgivare och välgörare. Tack vare honom kunde hon fortsätta sitt arbete och år 1840 öppnade hon en sjuksköterskeskola. En av dem som influerades av hennes arbete var Florence Nightingale, som tog med sig elever från Fry's skola till Krim-kriget.

Elizabeth Fry blev en känd person i samhället. Många kritiserade henne för att hon som kvinna hade en så inflytelserik ställning. De anklagade henne för att vara en dålig mor och maka då hon ägnade mer tid åt andras situation än åt sin egen familj. Hon fick emellertid en stor beundrare i drottning Viktoria, som bjöd in henne ett par gånger på audiens.

Elizabeth Fry dog i Ramsgate år 1845. Begravningen övervarades av mer än ettusen människor. Det har gjorts flera plaketter till hennes minne, bland annat en i Gurney Court i Norwich där hon föddes, en i S:t Mildred Court i London samt en i Upper Goat Lane i Norwich. Gator, hus, sjukhusavdelningar och platser har uppkallats efter henne.

Den år 2002 utgivna fempunds-sedel visar förutom hennes porträtt en scen där man ser henne läsa högt för fångarna i Newgate Prison. Nyckeln representerar den nyckel som Elizabeth Fry fick som uppskattning för det arbete hon gjort för fångarnas situation över hela landet. (Bild 2)

Det finns också en plakett med hennes bild, utförd av Mark Holloway 1980. Åtsidan visar samma porträtt som på sedeln, fast vänt åt höger. I exerguen finns namnet ELIZABETH FRY och därunder: 1780-1845. Från-sidan visar ett utsnitt ur samma scen från Newgate-fängelset som på sedeln. Till vänster längst ner finns texten: READING / TO PRISONERS / IN NEWGATE PRISON. Konstnärns initialer, M H, syns i nedre högra hörnet. Plakettens mått är 60x95 mm, den är 5 mm tjock och gjuten i brons hos The Royal Mint. (Bild 3-4)

Mark Holloway, född 1956, har utfört flera porträttmedaljer och han fick bland annat första pris av The Royal Society of Arts Medal Design, 1975-1976. Han genomgick Reigate School of Art & Design och fungerade som studio assistent till Enzo Plazzotta, Robert Glenn och Geraldine Knight.

Referenser

Seaby Coin & Medal Bulletin, april 2008 s.104.

The Medal 1982:1.

<http://www.bankofengland.co.uk/banknotes/current/fry.htm> 2009-02-19

http://www.bankofengland.co.uk/banknotes/current/current_5.htm

"http://sv.wikipedia.org/wiki/Elizabeth_Fry"

Mjukvaluta?

TILL RIKSBANKEN kom i början av år 1960 ett brev från en dansk sommargäst på ön Ven. Brevet innehöll de sorgliga resterna av en svensk tiokronorssedel. Avsändaren önskade få en ny och hel sådan. Ett utdrag ur brevet publicerades i Bancoposten nr 1960:2:

I mit sommerhus på Ven har musene tyckt svært godt om min svenske valuta – hvad godt de nu har kunnet finde i vedl. 10-kr.seddel. Eller rettere resterne av den. jag skulle tro, at man av disse rester kunna konstatere och låte mig en ny, och brukbarere, tillsende. Ursæckta ulejligheten, på forhand tack.

Inte bara 1900-talets sedlar har befunnits åtråvärda för de små livnen. Redan i pengasedlarnas barndom konstaterades att dessa "lappar" till många förtvivlan alltför lätt van husmusens behag.

För övrigt utropar Bancopostens redaktör att "Alltid någon som tyckt våra tiör vara smakfulla!". Ingen tvekan om tidskriftens inställning till 1940-talets nyinförda tiokronors-sedel. Som bekant blev aldrig tian med den tomma medaljongen någon direkt braksuccé. Sällan har väl tidningarna skrivit så många spalter och tagit in så många arga insändare om en nytvungen sedel.

MGL

Karl IX:s mindre markmynt

Hur rara är de?

Många samlare väljer att samla stora pampiga mynt. Mynt som ofta har varit gåvor till olika adelsmän eller diplomater.

Denna artikel ägnas Karl IX:s 2-, 1- och ½-marksmynt som präglades under åren 1604 till 1611.

2 mark

2-marksmynten är som 4-marken präglade under två perioder. Mellan åren 1604 till 1606 har de buktande rikssköldar på åtsidan och Jahves strålande namn, Karls personliga symbol, på frånsidan.

Från 1607 till 1611 präglades de med krönt kungabild på åtsidan och riksvapnet på frånsidan. Från det första året finns de med omkastade fält i vapenskölden och myntet betecknas XR i värderingsböckerna i dag.

Under hela perioden håller sig mynten mellan 35-37 mm i diameter och 9,87 g i vikt. Finvikten i silver är 8,10 g.

Enligt Myntboken 2008 värderas 2 mark 1604-1606 som 4-markerna men de från 1607-1611 värderas högre, i kvalitét 1+ upp till tre gånger högre pris. På Nordlinds auktion 3 över Bondes samling år 2008 sattes ett nytt prisrekord för en 2-mark: objekt nr 195 såldes för 19.000 kr plus provision.

1 mark

Liksom 2-marken har 1-marken inget porträtt under åren 1604-1606 utan de buktande rikssköldarna på åtsidan. Jahves strålande namn, Karls personliga symbol finns på frånsidan. Från 1607 till 1611 är mynten försedda med krönt kungabild på åtsidan och riksvapnet på frånsidan. Mynten håller diametern 28-31 mm och vikten är 4,94 g. Silverhalten är 821 tusendelar, d.v.s. 4,05 g finvikt.

Varianterna är färre för 1-marken jämfört med 4-marksmynten. Endast en skillnad på stavningen av

Karl IX. 2 mark 1605.

Karl IX. 1 mark 1606.

CAROLVS har noterats. Den varianten är klassad som RR (endast två försäljningar under 1900-talet!). Ingen felstavning av SOLATIVM är funnen.

Mynten uppvisar ett stort antal skador på kant från präglingen eller orsakad av ovarsam hantering. Stora kantförluster finns samt också de vanliga kantsprickorna. Myntet har en mycket tunn plants som spricker lätt vid för högt tryck. Dessa skador ihop med antalet funna mynt i höga kvaliteter gör att prisbildningen i dag är lite fel i förhållande till Karls andra markmynt.

1-marksmyntet är i dag svårare att finna i 1+/01 – 01-kvalitet utan skador än 4-marksmyntet men kostar i dag bara hälften. En bra värdeutmätare för 1-markerna är de två auktionerna SNF 147, objekt 27, och Nordlind 2007, objekt 259. Slutpriserna blev drygt 4.000 kr plus provision.

½ mark

Under åren 1604-1606 finns en krönt mångbuktad sköld på myntens åtsida. På varje sida om kronan står 4 respektive ÖR, d.v.s. inte ½ mark. På frånsidan återfinns Jahves strålande namn.

Från 1607 finns en bröstbild på en krönt Karl IX på åtsidan samt en krönt sköld på frånsidan. I omskriften

Karl IX. 1 mark 1609.

på frånsidan står ½ mark. Mellan årtalen är det stor variation på hur rara de är. Ett exempel är årtalet 1605 som såldes senast på Nordlinds auktion 2007, objekt 260, för 22.000 kr plus provision. Detta skall jämföras med årtalen 1606 och 1607 som såldes på Nordlinds auktion 2006 som objekten 190 och 191. Dessa stannade på slutpriserna 5.800 respektive 6.800 kr. Dock var även dessa slutpriser anmärkningsvärt höga jämfört med tidigare försäljningar.

Ingen utmyntning har kunnat noteras av årtalen 1604, 1610 och 1611 av ½ mark.

Karl IX. ½ mark
(4 öre) 1606.

Karl IX.
½ mark 1607.

Försäljningar

Från försäljningen av Bruuns samling 1914 till Nordlinds auktion 2008 kan följande tabell sammanställas:

Årtal	½mark	1mark	2mark
1604		1	17
1605	1	2	10
1606	19	44	18
1607	42	30	16
1608	6	43	7
1609	5	9	11
1610		5	2
1611		13	2
Totalt:	73	147	83

Dock är dessa inga absoluta tal utan endast objekt funna i mitt eget bibliotek, se under referenser. För att vi skall kunna använda informationen måste vi översätta talen till procent. Först en jämförelse mellan årtalen för varje valör:

Årtal	½mark	1mark	2mark
1604		1%	20%
1605	1%	1%	12%
1606	26%	30%	22%
1607	58%	20%	19%
1608	8%	29%	8%
1609	7%	6%	13%
1610		3%	2%
1611		9%	2%
Totalt:	100%	100%	100%

För ½ mark befinner sig 84 % av alla objekt mellan åren 1606 och 1607. För 1 mark står årtalen 1606, 1607 och 1608 för 79 % av alla funna objekt.

2-marksmynt har en jämnare fördelning över årtalen. Dock finns det få mynt från årtalen 1610 och 1611.

Flest bevarade exemplar finns troligtvis av årtalen 1606, 1607 och 1608, alla valörer tillsammans. Kan vi då jämföra valörerna med varandra för varje årtal? Ett villkor som måste vara uppfyllt är att alla valörerna måste vara lika intressanta för en mynthandlare eller auktionshus. Är det lika intressant att ta emot en ½ mark 1607 i 1+ kvalitet som en 2 mark 1607 i samma kvalitet?

För hela samlingar som har varit inlämnade till auktionshus bör ½-marken ha kommit med för att visa på en helhet. Det är svårare att säga om auktionsfirmor tar emot ett eller ett par ½-marksmynt i normala kvaliteter. Dock är merparten av funna ½mark 1606 och 1607 av kvalitet 1+ eller lägre.

Om vi jämför de olika valörerna och årtal kan vi se följande (se ovanstående tabell):

Av alla årtal är det endast 1607 som 2-marken är svårare än ½- och 1-marken. ½-mark 1605 och 1609 är betydligt svårare att finna än 2-mark av samma årtal. För 1-marken är det 1604 och 1605 som är svårare än samma årtal för 2-mark. Med reservation för tidigare beskrivet villkor.

Årtal	½mark	1mark	2mark	Totalt
1604		6%	94%	100%
1605	8%	15%	77%	100%
1606	23%	54%	22%	100%
1607	48%	34%	18%	100%
1608	11%	77%	13%	100%
1609	20%	36%	44%	100%
1610		71%	29%	100%
1611		87%	13%	100%

Pris och värdering

För eventuella värderingar bör följande tas med i bedömningen: Slutpriset på ett auktionsmynt bestäms av antalet kända exemplar, kvaliteten och antal budgivare i salen och inlämnade bud. Hur bedöms ett värde på ett mynt som är funnet i 42 exemplar mot ett annat årtal, funnet i 6 exemplar? Är 1 mark 1609 i 01-kvalité lika värdefullt som dito 2-mark? Och bör jag betala det DUBBLA för en ½-mark i samma årtal och kvalitet? Dessa beslut och hur man värderar ett mynt bestäms till slut av den enskilde myntsamlaren vid det aktuella köptillfället.

Foto: författaren.

Peter Gartmark, Karlstad

Referenser

Ahlströms auktioner nr 1-71.
Ahlströms kataloger nr 1-65.
Antikören nr 1-23.
Antikören Internetauktioner.
Aurum auktioner nr 1-4.
Adolph Hess auktion 1914 / L-E. Bruun.
Bruun Rasmussen auktioner.
Coins of Sweden / Karl-Eric Schmitz 1989-1990.
Frimärkshuset Skandinaviskt Filateli.
Hirsch auktioner nr 1-38.
Hirsch kvartalsprislistor.
Myntgalleriets auktioner.
Mynthuset auktioner.
Myntsamlarnas Postorderauktioner.
Nordén auktioner 31 oktober 1999.
Numismatiska Orden myntauktioner.
S & M myntauktioner.
SNF auktioner.
Ulf Nordlinds lagerlistor nr 1-14.
Ulf Nordlinds auktioner.
Per Österlunds myntauktioner.
Stockholms Auktionsverk.
The Karl Gustaf Collection / SPINK 2000.
SVEA myntauktioner nr 1-12.
Wallins auktioner.
Örtendahls mynthandel lagerkataloger.

LUNDS MYNTHANDEL

KÖPER och SÄLJER
BYTER och VÄRDERAR

MYNT och SEDLAR
TILLBEHÖR och LITTERATUR

GRATIS LAGERLISTA
(uppge samlarområde)

Klostergatan 5, 222 22 LUND
Tel. och fax 046-14 43 69
e-post: siv-gunnar@swipnet.se

Kungl. Myntkabinettets museibutik

Slottsbacken 6, Stockholm
Tel.: 08-5195 53 04
konferens.butik@myntkabinettet.se

Kungl. Myntkabinettets sommarutställning 2009 öppnar den 12 juni

FOTO: LENNART NILSSON – RIKSBANKEN 1955

Den svenska fotografins mest kända namn i dag, Lennart Nilsson, vann världsrykte på 1960-talet med sina förbluffande fotografier av människans tillblivelse. Han kunde visa någonting ingen tidigare sett, den drivkraft han alltid haft under sjuttio år som bildjournalist och ledande fotograf.

Under sin långa karriär har Lennart Nilsson överraskat gång på gång, i det stora och i det lilla. Våren 1955 väckte han uppmärksamhet med sin skildring av Riksbankens inre arbete, en fram till dess sluten verksamhet med ständigt fotograferingsförbud.

Han blev den förste fotograf som fick följa arbetet med framställningen av sedelpapper på Tumba pappersbruk, skildra tillverkningen av rikets sedlar på Kungsholmen och tillsammans med Riksbankens tjänstemän inspektera Sveriges guldreserv i valven på Helgeandsholmen, rikets finansiella hjärta som garanterade landets ekonomiska fortbestånd. Resultatet blev en serie fotografier som varligt dokumenterar människor i arbete i dittills hemliga rum.

Det stort upplagda reportaget publicerades 1955 i bildtidningen *Se*, nummer 14. Lennart Nilsson, frilansande fotograf, tog som vanligt initiativ även till det här reportaget. I samband med en intervju med Riksbankens dåvarande chef Mats Lemne chansade han och frågade om han fick genomföra idén. Till hans förvåning svarade Lemne ja. Med ett skriftligt intyg i handen knackade Lennart Nilsson på alla de dörrar som tidigare varit stängda.

Det skulle visa sig att riksbankschefen vid den här tiden övervägde sin arbetssituation; han ansåg att politikernas inflytande över Riksbanken var för stort. När bildreportaget – med text av Mons Mossner – publicerades i tidningen *Se* hade Mats Lemne avgått från sin post. Reportaget blev därmed också en nyhetsmässig framgång.

Fortfarande i arbete vid 86 års ålder berättar Lennart Nilsson under en lunch i Karolinska Institutets personalmatsal om vad som hände den gången. Det han framför allt minns är hur överraskad personalen blev när han dök upp med sin kamera:

– Jag visade upp riksbankschefens skriftliga tillstånd men de trodde inte på brevet och ville inte släppa in mig. De ansvariga rusade iväg för att ringa och kontrollera saken.

Så småningom lugnade de sig och Lennart Nilsson kom igång med jobbet. Han kom bra överens med de anställda och de lät honom följa alla arbetsmoment, både dag och natt, skift efter skift. Han arbetade diskret med lätt utrustning, småbildkamera och extra ljuskänslig film.

Sammanlagt blev det upp mot nio hundra bilder och *Se* publicerade drygt trettio stycken. Riksbanken menade senare att fotografierna speglade deras verksamhet på ett bra sätt och ville förvärva bildmaterialet.

– Jag tyckte också att bilderna skulle säkras inför framtiden och en tryggare plats än Riksbankens valv fanns ju inte, säger Lennart Nilsson med ett leende.

De fotografier som visas på utställningen har alltså legat i Riksbankens arkiv sedan 1950-talet. För att göra utställningen på Kungl. Myntkabinettet möjlig har Riksbankens nuvarande ledning välvilligt ställt materialet till förfogande.

Som Sveriges ekonomiska museum – sedan 2005 även med ansvar för Tumba Bruksmuseum – kan därför museet nu presentera Riksbanken av modell 1955. Utställningen öppnar den 12 juni.

Björn Axel Johansson, KMK

Myntauktion Bonde 4

De resterande besittningsmynten ur Eric's Bergssamlingen, 200 nummer, kommer att försälas på auktion i Osnabrück 25 juni 2009. Katalogen, som är häftad och rikt illustrerad, innehåller många rariteter. Auktionen görs i samarbete med Fritz Rudolf Künker GmbH & Co. KG. Katalogen kan avhämtas eller beställas fr o m 15 maj mot en kostnad av 150:-. Porto tillkommer (75:- inom Sverige, 175:- utanför Sverige). Betalning enklast till vårt PlusGirokonto 25 42 99-1. Finns också från detta datum utlagd på www.kuenker.de

Ulf Nordlind Mynthandel AB • Karlavägen 46, Box 5132, 102 43 Stockholm
Tel. 08-662 62 61, Fax 08-661 62 13, info@nordlindsmynt.se

Riga 1 taler 1660
37.000:-

AUKTIONER i Stockholm och Göteborg

Några mynt vi har sålt tidigare:

1 dukat 1810
Dalarna
43.000:-

2 dukater
1857
29.000:-

4 dukater
1838
44.000:-

Bättre mynt mottages regelbundet till våra auktioner.

Vi har mycket goda möjligheter att finna köpare till dina objekt eftersom ca 20.000 kunder ser varje auktion via vår hemsida och våra kataloger.

Vi köper även guld och silver kontant!

MYNTKOMANIET

Myntkompaniet
Svartensgatan 6
116 20 Stockholm

Tfn: 08-678 32 17
Fax: 08-643 22 38

E-post: mail@philea.se
www.myntkompaniet.se

HB MYNT & MEDALJER

Sveavägen 96

Box 19 507
S-104 32 Stockholm 19

T-Rådmansgatan (uppgång Handelshögskolan)
☎ + fax 08-673 34 23

*Svenska och utländska mynt, sedlar och ordnar,
militaria och nålmärken, medaljer*

Öppet: vard. 11-17, fred. 11-15, lörd. 11-14

Bli medlem i

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Arsavgiften är 250 kr.
Som medlem får Du SNT automatiskt!

Du kan också prenumerera på SNT
för endast 200 kr per år.

www.numismatik.se

acta KonserveringsCentrum AB

**Vi utför konserveringsuppdrag
av mynt och medaljer, metall,
glas, keramik, textil m.m.
Välkommen att kontakta våra
specialister.**

Besöksadress

Riddargatan 13
(Armémuseum),
Stockholm

Postadress

Box 867, 101 37 Stockholm

Tel.

073 360 74 73

Hemsida

www.actakonservering.se

AURUM AUKTIONER AB

stockholm

Myntauktioner i Stockholm

Inlämning pågår!

*Vi söker alltid kvalitetsmynt, sedlar,
medaljer, polletter, ordnar..*

Tel. 08-660 20 70, vard. 9-13, info@aurumauktioner.se

www.aurumauktioner.se

Myntauktion

23 maj 2009

5 öre 1919 i guld. UNIK.

Frimärkshuset **Skandinavisk Filateli AB**

Humlegårdsgatan 13 Telefon 08-661 74 50
114 46 STOCKHOLM Telefax 08-662 82 46

E-post: auctionbids@frimarkshuset.se
www.frimarkshuset.se

TUMBA BRUKSMUSEUM

Gamla brandstationen
på Tumba bruk:

SPRUTHUSET

Invigning 30 maj kl. 11- 16

För hela programmet se
www.tumbabruksmuseum.se

Välkommen!

08 - 519 553 46

info@tumbabruksmuseum.se

UON.se

MYNTAUKTIONER PÅ INTERNET

Inlämning året runt!

Ju bättre material desto bättre villkor!

Toppobjekt = 0% säljarprovision!!

Äkthetsgaranti på livstid!

Vår erfarenhet är Din trygghet!

ANTIKÖREN MYNTAUKTIONER

Ulf Ottosson, Vikingabo, 441 91 ALINGSÅS

Tel. 070-65 25 121 ~ Fax. 0322-450 43

Mynthandeln.com ~ UON.se ~ Myntauktionen.com

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

är en sedan 1973 etablerad sammanslutning av för närvarande 18 mynthandlare i flera olika städer i landet. Föreningen är ensam i sitt slag i Sverige.

Genom samarbete med de övriga medlemmarna vill varje mynthandlare förbättra och utöka sina tjänster.

Antikboden
Kyrkogatan 2, 222 22 LUND
Tel. 046-12 99 00

Hamrin & Svahn Mynt AB
Sjöberg 1, 147 91 GRÖDINGE
Tel. 08-732 66 86, 070-212 64 55

Karlskrona Mynthandel
Hantverkaregatan 11, 371 35 KARLSKRONA
Tel. 0455-813 73

Rune Larssons Mynthandel
Stora Brogatan 14, Box 98, 503 06 BORÅS
Tel. 033-41 03 15

Lunds Mynthandel
Klostergatan 5, 222 22 LUND
Tel./Fax 046-14 43 69

**AB Malmö Mynthandel
& Vykortsantikvariat**
Sven Gunnar Sandberg
Kalendegatan 9, 211 35 MALMÖ
Tel. 040-611 65 44

J. Melin Mynt
Koltrastvägen 23, 370 24 NÄTTRABY
Tel. 0455-155 99

HB Myntinvest Corona
Östra Storgatan 20, 611 34 NYKÖPING
Tel./Fax 0155-28 63 25

Mynt & Medaljer HB
Sveavägen 96
Box 19 507, 104 32 STOCKHOLM
Tel./Fax 08-673 34 23

Ulf Nordlinds Mynthandel AB
Karlavägen 46
Box 5132, 102 43 STOCKHOLM
Tel. 08-662 62 61
Fax 08-661 62 13

Norrtälje Mynthandel
Nils Ferlins gränd 1
Box 4, 761 21 NORRTÄLJE
Tel. 0176-168 26
Fax 0176-168 56

Pecunia MM HB
Farinvägen 8, 245 33 STAFFANSTORP
Tel./Fax 046-25 21 19

J. Pedersen Mynthandel
Norra Strandgatan 30
Box 1320, 251 13 HELSINGBORG
Tel./Fax 042-12 25 28

Selins Mynthandel AB
Regeringsgatan 6
Box 16 390, 103 27 STOCKHOLM
Tel. 08-411 50 81
Fax 08-411 52 23

Strandbergs Mynthandel
Arsenalsgatan 6
Box 7377, 103 91 STOCKHOLM
Tel. 08-611 01 10, 611 58 20
Fax 08-611 32 95

Tamco Numismatics
Box 6235, 102 35 STOCKHOLM
Tel. 070-631 58 09

Ticalen Mynthandel
Stureplatsen 3, 411 39 GÖTEBORG
Tel./Fax 031-20 81 11

Håkan Westerlund Mynthandel
Vasagatan 42
Box 490, 101 29 STOCKHOLM
Tel. 08-411 08 07
Fax 08-21 21 96

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

Sjöberg 1 • 147 91 Grödinge • Tel. 08-732 66 86 • 070-212 64 55

Besök vår hemsida: www.mynt.nu/smf/

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

säljer

ANDERS FRÖSELLS SAMLING

Swedish Numismatic Society will sell the Anders Frösell collection of Swedish and foreign coins and medals. The sale will take place in Stockholm during September 2009. For further information see www.numismatik.se.

Katalogen erhålles endast genom insättning av 190 SEK (275 SEK för leverans till utlandet) till bg 399-0090 senast den 1 juli 2009. Glöm inte att ange Ditt namn och fullständig adress.